

DEJAN VUKŠIĆ, nosilac liste „NARODNA KOALICIJA – SLOŽNO I TAČKA“ (Dejan Vukšić – Demohrišćanski pokret; Marko Milačić – Prava Crna Gora; Vladislav Dajković – Slobodna Crna Gora; Dragica Perović – Demokratska srpska stranka; dr Novica Stanić – Pokret za Pljevlja)

CGO: Da li Vaša politička partija i koalicija sa kojom ste ušli u ovaj izborni proces prepoznaju značaj pitanja rodne ravnopravnosti političke participacije i osnaživanja žena? I ako da, kako se to manifestuje u partiji/koaliciji?

DEJAN VUKŠIĆ: Ja sam kao političar relativno nov na političkoj sceni i sigurno da nijesam mogao do sada da prepoznam neke stvari. Naravno, nije neki moj staž ni sad takav da bih možda mogao da govorim više na tu temu nego neki političar koji se dugo time bavi.

Neke stvari sam zaista primijetio, i ovo o čemu ćemo danas govoriti, neke stvari će vam se dopasti, neke neće. Siguran sam da će 90% političara govoriti nešto što ne misle, jer ne žele da budu etiketirani, to bi bilo loše po njihove kampanje, po njihove partije. Za razliku od njih, ja ću vam potpuno otvoreno iznijeti svoje mišljenje bez obzira kako će to uticati na bilo što.

Ono što sam do sada primijetio, kada je u pitanju politička partija kojoj pripadam, naš Demohrišćanski pokret i koalicija, jeste da žene obavljaju lavovski dio posla. Žao mi je što nema više žena, pri čemu ne bih htio da umanjim značaj muškaraca, jer ne bih volio da polazim od toga da jedne poslove obavljaju bolje muškarci nego žene. Međutim, primijetio sam da žene bolje rade organizacioni posao, da su fokusiranije, i da su jednostavno više posvećene ovom poslu.

Žao mi je što nema više žena, ne na listi da bi smo ispunili formu, nego suštinski što nema više žena koje zaista vjeruju u ono što rade. Kod nas u političkoj partiji imamo određen broj žena. Na primjer, jedna među njima koja je, takođe, na listi, da se drugi muškarci ne uvrijede, obavlja više od 50% posla, ona je alfa i omega cijele te naše priče. Šteta je što više žena nije uključeno u politički život, ali ne da se samo formalno uključe, nego da budu posvećene, da vjeruju u to. Moj je stav da, kada uporedimo progresivnost, intenzivnost rada žena i muškaraca u našem pokretu, sigurno postoji disbalans u korist žena koje ulažu znatno veću energiju.

CGO: Je li bilo lako složiti se unutar partije, ali i same koalicije, oko broja žena, imena pojedinačnih kandidatkinja, i sl?

DEJAN VUKŠIĆ: Činjenica je da nama treba više žena, ne samo u formalno – pravnom smislu koji treba da se ispuni, nego i suštinski. Tako da je nama glavni problem ne imamo li dovoljno žena, nego imamo li kvalitetnih žena, žena u punom smislu te riječi, onih koje mogu da doprinesu, a ne samo da budu statisti na listama nego da budu uključene u pravom smislu te riječi. Nismo imali nesporazuma, ali je to bio izazov - nismo imali dovoljno žena koje su bile zainteresovane da se uključe.

CGO: Šta mislite da je razlog za taj nedovoljan angažman žena u politici?

DEJAN VUKŠIĆ: Evo jedna ilustrativna priča, a tiče se tradicije crnogorskog naroda... Prikazivali su prije par godina jednu emisiju, riječ je bila o intervjuu sa nekom najstarijom Crnogorkom i ona je pričala o svom životu. Radi se ženi koja ima preko 100 godina. Na kraju, novinar je pita kako ona predviđa budućnost, na što se ona nasmije i kaže „katastrofa“. On je pita: „Zašto?“. Na to ona kaže: „Čula sam da su žene počele da sude u Crnoj Gori“. Dakle, to je rekla jedna žena koja je stara preko 100 godina i ona govori o toj tradiciji, posmatra na taj način žensku populaciju. Niste to čuli od najstarijeg Crnogorca, pa da bi mogli kvalifikovati na ovaj ili onaj način, nego to vam je rekla jedna žena, i to su ti recidivi prošlosti koji sigurno utiču i na vaspitanje i na sve ostalo.

Po mom mišljenju, glavni uzrok je tradicija gdje žena ima osjećaj manje vrijednosti, polazeći od svog mentalnog sklopa pa tako dalje. To je jedan problem za čije je rješenje potrebno vrijeme da bi to došlo do nivoa razvoja kao u savremenim zemljama.

CGO: Čini li to žene obeshrabrenim ili demotivisanim i postoji li određena vrsta straha da preuzimaju funkcije i da se više aktiviraju?

DEJAN VUKŠIĆ: Sigurno da je to tako. Ja sam to i vidio kod određenih žena koje svojim kapacitetima, psiho – fizičkim iznesu neke stvari. Kao nosilac liste, u neposrednoj komunikaciji, ponekad se posramim kada vidim način na koji određene žene iznose zaključke i njihov način komunikacije sa mnom. Recimo, ja kažem - izađi i reci to i to, a ona kaže „ne, ne, bolje je da ti to uradiš“. Tu primjećujem dozu nekog straha, kako će da reaguje crnogorska javnost i mislim da je potrebno vrijeme da se to promijeni.

CGO: Vidite li korelaciju između toga i činjenice da su žene konstantno izložene i govoru mržnje i negativnim kampanjama i uvrjedljivim, mizoginim komentarima u javnom prostoru?

DEJAN VUKŠIĆ: Sad ću Vam kazati jednu stvar koja će Vam se manje svidjeti, odnosno pitanje koje i meni ostaje nejasno. Da li žene žele da budu ravnopravne u punom smislu te riječi? Ili, žele da budu ravnopravne do određenog momenta, a u određenim sferama da budu privilegovane? To je po meni pitanje svih pitanja, da li žene zaista, kad kažu *ravnopravnost*, misle na ravnopravnost u punom smislu, bez ikakvih privilegija ili ravnopravnost ali sa privilegijama.

Govor mržnje je sigurno prisutan, ali kada je prisutan kod žena o njemu se priča danima, a kada je prisutan kod muškaraca, to se podrazumijeva. Siguran sam, procentualno kad bi se gledalo, da je govor mržnje koji je usmjeren od muškarca prema muškarcu mnogo veći nego prema ženama, ali o ovom drugome se piše i vodi više računa, što i mora tako biti, jer su žene u pitanju. Ali, onda dolazimo do tog pitanja - hoćemo li da budemo ravnopravni u punom smislu riječi ili nećemo.

Daću Vam još jedan primjer, iz svijeta sporta. Bilo je pitanje u sportu da li žene treba da zarađuju jednako kao muškarci – jednako, pri čemu žene igraju dva seta, a muškarci tri. Žene igraju dva seta i to nije sporno, jer ne mogu više da izdrže, ali onda se postavlja pitanje da li ćemo da budemo ravnopravni ili ne.

Ne kritikujem, ali moramo razgraničiti taj dio. Nije sporno, ako smo se dogovorili da budemo ravnopravni ali da žene imaju privilegije, ali da znamo da je sa privilegijama ili bez privilegija...

Vraćam se na pitanje oko vrijeđanja, naravno, to žene više pogađa, ali sigurno manje procentualno u odnosu na muškarce.

CGO: Naše istraživanje pokazuje da je u prvim danima kampanje za parlamentarne izbore u tom dijelu govora mržnje ostvaren određen pomak. Ipak su pojedini mediji i dalje vodili prljave kampanje protiv nekoliko žena iz različitih partija, prepoznatljivih lica sa političke scene. Međutim, gotovo da su samo žene stale u odbranu svojih koleginica. Zašto? Zar muškarci u tome ne vide problem, postoji li ta solidarnost među muškarcima?

DEJAN VUKŠIĆ: Ti komentari sa tog kvazi medija su katastrofalni. Ja ne volim ni kad me neki od takvih medija i pohvale, jer ako me pohvale onda to govori nešto negativno o meni. Kad sam izabran za direktora Agencije za nacionalnu bezbjednost, 64 dana je taj medij pisao o meni sve najgore. Ja sam u svojoj partiji, nisam ni pristalica te partije gdje pripada Božena Jelušić, a o čijem je lideru taj portal pisao najgadnije stvari. To niko ne pominje, ali je za Boženu Jelušić pomenuto. To što su pisali je odvratno i znam koji su to komentari, i to žene više vrijeđa i pogađa. Tako da ja jesam za ravnopravnost sa određenim privilegijama ženama, to moraju biti privilegije, prirodne su, prosto su takve i moraju da postaje i onda će žene dati puni doprinos. Ne treba žena da kaže - ne trebaju mi privilegije, jednostavno biološki, fizički je prosto tako, muškarac podigne 200kg a ona ne može. Za ravnopravnost sam uz određene privilegije ženama i da se žene ne ljute što ja tako kažem.

CGO: Da li su ova pitanja (opšta pitanja rodne ravnopravnosti i političke participacije žena, ali i njihova kulturna, socijalna, seksualna i reproduktivna prava, ekonomsko osnaživanje, borba protiv nasilja nad ženama i sl) bila dio kampanje vaše koalicije?

DEJAN VUKŠIĆ: Na tim pitanjima nije stavljan akcenat. Ja zaista smatram da bi trebalo, ali na pravi način. Pristalica sam toga da ne treba ići u jednu krajnost, kada su žene u pitanju, iako to niko neće da kaže javn iz političkih razloga, ali jednostavno, nema potrebe u tom pravcu ići. Ravnopravnost žena mora da postoji, zato što žene po pravilu bilo koji posao koji rade, rade sa mnogo većim entuzijazmom od nas muškaraca. Sigurno treba tim stvarima više posvetiti pažnju kad je kampanja u pitanju, ali mislim da moramo motivisati te žene, nije samo dovoljno ići u kampanju i uzeti tada neke političke poene, nego konkretnim odnosom prema ženama treba da se one motivišu, da se otrgnu od toga i daju svoj puni doprinos. Ponavljam se, ali bio bih srećan da imamo više žena u politici. Evo i sada u ovoj kampanji, šta god da organizujemo, to rade uglavnom žene, da to padne na nas muškarce ništa ne bi bilo završeno, ništa od kampanje ne bi mogli da iznesemo bez žena.

CGO: Jeste li preduzeli neke aktivnosti u okviru koalicije da motivišete žene, je li bilo žena koje su bile nesigurne da li da istupe javno, da budu na listi, itd?

DEJAN VUKŠIĆ: Jeste, bilo je tih slučajeva, pogotovo kada je riječ o javnim nastupima. Mi, onda recimo, baš forsiramo to da žene više javno istupaju. Da ne pominjem imena, ali ima žena koje izađu na javni nastup i čujem da nisu zadovoljne, a to je zapravo bilo sjajno. Ta nesigurnost je nevjerovatno primjetna, a posledica je svega što smo prije pominjali. Da li radimo personalno? Ja personalno radim i trudim se da budu i što više vidljive, a to daje kampanji totalno drugu dimenziju.

CGO: Istraživanje CGO-a, takođe, pokazuje da je u medijima samo 2% vremena i prostora u tekućoj kampanji posvećeno pitanjima rodne ravnopravnosti i osnaživanja žena. Zašto mislite da je to tako?

DEJAN VUKŠIĆ: Političari generalno smatraju da to nije nešto što donosi političke poene, njih to ne zanima, prosto ih samo zanima da ono što oni kažu, poboljša njihov rejting. To su profesionalni političari, njima je politika sve, a ja sam nov u politici i uopšte nisam opterećen. Moje je da kažem ono što mislim, a kako će to građani da prihvate, možda im bude drago ili žao, ali to je to...

CGO: Istraživanja pokazuju i da se ženama više vjeruje kada su u pitanju oblasti poput obrazovanja, zdravlja, vaspitanja, socijalnih politika, dok su za muškarce rezervisane pozicije u oblasti nacionalne bezbjednosti, borbe protiv kriminala, odbrane i sl. Da li mislite da upravo u tom pravcu treba i razmišljati, i postavljati stručne i kvalifikovane žene na ove pozicije, kako se rušili ti stereotipi?

DEJAN VUKŠIĆ: Da ne bude sad da to prebacujem ženama, ali bitno je u životu da znate šta želite i da uložite svu energiju u tom pravcu, a da biste se afirmisali. Pomenuli ste bezbjednosni sektor, osim neophodnih kvalifikacija da biste uspješno radili u bezbjednosnom sektoru, po meni, potrebno je da se ispune tri uslova: 1) da ste stručni i profesionalni, 2) časni i poštteni i 3) da ste hrabri.

Ta hrabrost podrazumijeva da morate da se nametnete. Mislim da se žene ne nameću na pravi način da bi bile prepoznate. Imamo sad novu listu gdje su se žene nametnule i skrenule su pažnju na sebe. Ako čekate da neko drugi to pogura, onda to pokazuje nedovoljnu hrabrost tih žena da sutra rade u bezbjednosnom sektoru, evo konkretno mene je ta lista zaintrigirala. Koje su to žene koje su hrabro izašle? Recimo, kad smo bili kod novoizabranog Predsjednika na razgovor, način izlaganja te žene je meni skrenuo pažnju i mislim da je to prvi korak - ne može na silu, nije lako, ništa čovjek ne može sam i treba uvijek podršku, ali na ženama je.

CGO: Šta to onda još treba da radimo i koji su, po Vašem mišljenju najbolji mehanizmi uključivanja žena u politički život?

DEJAN VUKŠIĆ: Mislim da treba svi da rade upravo ovo što vi radite - edukativno, da postoje NVO, institucije, da se targetiraju određene grupacije i određene institucije gdje imamo žena čiji potencijal nije iskorišćen u punom smislu.

Treba forsirati ovu priču, da se što češće organizuju neka okupljanja, gdje će, prije svega, žene moći iskreno da iskažu koje su njihove prepreke psihološkog tipa, da pokušaju da se afirmišu u svijetu politike. Treba da se napravi prioritet privilegija. Kad uđete u politiku postoji agenda političkog djelovanja, gdje se vodi računa samo o procentima, i onda se te stvari potpuno zaborave.

Nisam siguran da partije, i kada imaju svoje forume žena, iskreno rade u tom pravcu, zato mislim da treba raditi ovo što vi radite, i ja sam u toku razgovora počeo da razmišljam o ovome.

CGO: Na kraju, kako vidite kvote – kao prelazni mehanizam ili kao suštinsko rješenje koje bi vodilo ka većoj ženskoj političkoj participaciji?

DEJAN VUKŠIĆ: Kao legalista, smatram da je to besmisleno. Ovo što ću vam reći nije popularno - vi sada imate situaciju kada nekome psihološki nešto namećete spletom okolnosti. Može biti da u određenoj političkoj partiji takav splet okolnosti da imate određen broj žena ili muškaraca koji svojim kvalitetom zavređuju da budu u tih 5,6,7 prvih mjesta na listi i sad morate nekoga da eliminišete ko to ne zavređuje. Vi onda vještačkim putem dolazite do proporcije koja se nameće. Tako isto kažu i za, recimo, sudije, da među 7 sudija mora biti predstavnik, dva predstavnika nacionalnih manjina, a ako nas ima 10 kandidata, imamo 8 najboljih kandidata i 2 koji su nacionalne manjine koji ne znaju ništa o tome, ja treba da budem eliminisan zbog toga što je neko iz nacionalnih manjina. Mislim da je to pogrešno, ja sam pristalica teze da bolje da propadne slučaj nego sistem.

Ne volim takav pristup i ne mislim da će se na taj način nešto postići, da imate na silu (30%) žena. Neke će tu *pro forme* figurirati a suštinski se neće desiti ništa. Suštinski treba raditi, okupljanja, seminari prije svega žene kako bi ih motivisalo da budu aktivnije i da skrenu pažnju na sebe, a dok ne skrenete pažnju na sebe neće niko da vas čuje.